Siiraa-Lakk.13.2

Description

5-Islaamawu Abu Bakr As-Siddiiq
Abu Bakr Siddiiq dhiiroota gurguddoo fi sadarkaa qaban bilisaa keessaa nama jalqaba Nabiyyitti (SAW) amaneedha. Ergamuun dura nama Nabiyyitti garmalee dhiyoo taâ€™eedha. Isa ilaalchisee Nabiyyiin (SAW) ni jedhan: Abu Bakr malee namni ani gara Islaamatti waame hundi isa bira gufuu, duubatti jechuu fi sirritti ilaalutu ture. Yommuu ani gara Islaamatti isa (Abu Bakrin) waamu osoo homaa hin shakkinii fi hin turin gara Islaamatti fiige.â€• (Siiratu An-Nabawiyyatu-Abu Shuhbata (1/284) ilaali)

Abu Bakr hawaasa Qureesha keessatti iddoo guddaa kan qabuu fi sababoota baayâ€™eef kan kabajamuudha:
-Nama ummata isaa tokkoomsu, jaallatamaa fi haala salphaan namaan walii galuu ture.
-Qureeshota keessaa nama sanyii gaarii qabuudha. Waaâ€™ee sanyii fi kheeyrif sharrii isaan keessa turan ilaalchisee isaan hunda caalaa kan beekudha.
-Nama daldalaa haqaan hojjatuu fi amala gaariin beekkamu ture.
-Qureeshota keessatti nama beekkamaa ture. Beekumsa isaatiif, muxannoo daldala keessatti inni qabuuf ykn isa waliin hiriyyoomufis namoonni isatti dhufu.

Garuu maaliif Abu Bakr Qureeshota biratti garmalee jaallatamaa taâ€™ee? Eeti, gaarummaan amala isaa nama isa waliin hiriyyoomu barbaadef balbala baneef. Ammas, Abu Bakr beekumsa sanyii fi seenaa waan beekuf namoonni gara isaatti fiigu. Akkuma beekkamu Qureeshota keessatti Abu Bakr caalaa waaâ€™ee sanyii fi seenaa isaanii kan beeku hin jiru. Kanaafu, gamnooni hawaasa Qureeshaa akkasumas, dargaggonni beekumsa argachuuf Abu Bakr waliin taaâ€™u jaallatu. Ammas, Abu Bakr nama arjaa fi keessummaa haala gaariin keessumeessu taâ€™uu irraa kan kaâ€™ee, namoonni taraa fi hiyyeeyyin gara isaatti deemu. Kanaafu, namoonni hawaasa keessatti sadarka kamiyyuu irra jiran isa waliin hiriyoomuu fi isa waliin taaâ€™un buâ€™aa baayâ€™ee argatanii jiru. Sababa kanaaf, yommuu ergaan Islaamaa babalâ€™achuu eegalu namoonni baayâ€™een harka isaa irratti Islaamawan. Isaan keessaa akka fakkeenyaatti: Usmaan ibn Affaan, Abdurahmaan ibn Awf, Saâ€™d ibn Abi Waqqaas, Az-Zubeyr ibn Al-Awwaam fi Xalha ibn Ubeydillah.

Namoonni gurguddoon shanan kuni Islaamawun firii daâ€™waan Abu Bakr buusedha. Abu Bakr gara Islaamatti isaan waame, isaanis waamicha isaatiif ni awwaatan. Ergasii gara Nabiyyiittii (SAW) isaan fuudhee deemen. Hundi isaanitu Nabiyyii biratti Islaama ofi labsan. Akkuma goottonni shanan kunniin Islaama keessa seenanii namoonni biroos isaan duuka buâ€™uu jalqaban.

6-Garee Lammaffaa

Namoonni filatamoon harka Abu Bakr irratti erga Islaamawanii gareen lamaffaan Islaama keessa seenu ni jalqabe. Gareen lamaffaan kuni: Abu Ubeydah ibn Jarraah, Abu Salamata Abdullah ibn Abbdul-Assad ibn Makhzuum ibn Murrah (namni kuni ilma adaadaa Nabiyyiitii (SAW) â€œBarrah bint Abul-Muxxalib), Al-Arqam ibn Abi Al-Arqam Makhzuumii, Usmaan bin Mazâ€™uun al-Jumhii, Ubeyda ibn Al-Haaris ibn Abdulmuxxalib, Saâ€™iid ibn Zayd ibn Amr ibn Nufeyl, Qudaamah fi Abdullah ilmaan lamaan Mazâ€™uun, Faaximah bint Al-Khaxxaab ibn Nufeyl (obboleetti Umar ibn Al-Khaxxaab fi niiti Saâ€™iid ibn Zayd), Asmaaâ€™a bint Abu Bakr Siddiiq, Aaâ€™isha bint Abu Bakr Siddiiq fi Khabbaab ibn Al-Arat (hunda isaanii irraayyu Rabbiin haa jaallatu).

7-Garee sadaffaa

Kunniin namoota garee sadaffaa keessatti Islaamawaniidha: Umeyr ibn Abi Waqqaas (obboleessa Saâ€™d ibn Abi Waqqaas), Abdullah ibn Masâ€™uud, Masâ€™uud ibn Al-Qaariyy, Saliix ibn Amr fi obboleessa isaa Haaxib ibn Amr, Ayyaash ibn Abi Rabiiâ€™ata fi niiti isaa Asmaaâ€™a bint Salaamata, Khuneys ibn Huzaafata Sahmiyy, Aamir ibn Rabiiâ€™ah (gosa Al-Khaxxaab waliin kan gamtoomedha), Abdullah ibn Jahshi fi obboleessa isaa Abu Ahmad, Jaâ€™afar ibn Abi Xaalib fi niiti isaa Asmaaâ€™a bint Umeys, Haaxib ibn Haaris fi niiti isaa Faaxima bint al-Mujallal, obboleessa isaa Haxxaab ibn Haaris, niiti Haxxaab, Fukehata bint Yasaarâ€¦Suheeyb ibn Sinaan nama Roomaa jalqabaa Islaamawe. Namoota dursa gara Islaamatti seenan keessaa kanneen biroo Abu Zarr Al-Ghifaariyy, obboleessa isaa Uneys fi haadha isaa. Bilaal ibn Rabaah Al-Habashii (Itiyoophiyaa irraa) namoota jalqaba gara Islaamatti fiiganiidha. Ibn Isâ€™haaq ni jedha: dhiirotaa fi dubartoota irraa namoonni garagaraa Islaama keessa ni seenan hanga waaâ€™een Islaamaa Makkaan keessa babalâ€™atu fi dubbatamutti.â€•

Maqaalee armaan olitti dhiyaatan irraa akkuma ifa taâ€™utti namoonni gara Islaamatti dursa seenan namoota hawaasa keessatti kabajamanii fi gaarii turaniidha. Isaan akka qorattoonni siiraa gariin â€œnamoota gadi aanoo ykn gabroota bilisummaa isaanii argachuu barbaadaniidha fi kkfâ€• jedhanii miti. Yeroo jalqabaa Islaamaa, eenyullee Muslima taâ€™uun faaydaa addunyaa irraa wanti argatu hin jiru. Inuma wanti isaan eeggatu reebicha fi adabbiidha. Wanti isaan barbaadan mindaa Rabbii qofa ture.

Akkasumas, namoonni kitaaba siiraa barreessan gariin yommuu akkana jedhan tuqaa kanarratti dogongoranii jiru: â€œNamoonni jalqabaa gara Islaamatti seenan baayâ€™een isaanii hiyeeyyi, dadhabdoota fi gabroota.â€• Garuu yoo sirritti qoratan jechi kuni dogongora akka taâ€™ee ni mulâ€™ata. Namoota guyyoota jalqabaa Islaamaa irratti gara Islaama seenan 40 keessaa namoonni gabroota, dadhabdoota, gabroota bilisa bahanii fi alaa Islaamatti seenan lakkoofsi isaanii 13 ture. Lakkoofsi kuni namoota guutumatti Islaama keessa seenaniin yommuu wal bira qabamuu, â€œIrra caalaan ykn baayâ€™een isaanii dadhabdoota, hiyeeyyi fi gabrootaâ€• hin jedhamu.

Namoonni yeroo san Islaamawan faaydan addunyaa homaatu isaan hin kakaasne. Garuu haqatti amanuu Rabbiin qalbii isaanii itti banetu gara Islaamatti isaan kakaase. Kana keessatti kabajamaa fi gabrii, dureessaa fi hiyeessi, waliin hirmaatu. Abu Bakr, Bilaal, Usmaani fi Suheeyb wal-qixxaaâ€™u. Hundi

isaanitu sababa wal fakkaatuf Islaama keessa seenan. Innis â€œHaqatti amanuudha.â€•

Osoo dureessaa fi hiyyeessa, gurraacha fi adii, dhiiraa fi dubartii, gabrichaa fi nama bilisaa addaan hin baasin Islaamni nafsee gaarii, qalbii qulqulluu fi sammuu iftutti yaaâ€™aa tureera. Namoota dursa gara Islaamatti seenan keessaa: Khadiijaa, Abu Bakr, Aliyy, Usmaan, Zubeyr, Abdurahmaan, Xalha, Ubeydah, Al-Arqam, Usmaan bin Mazâ€™uun, Saâ€™iid bin Zayd, Abdullah bin Jahsh, Jaâ€™afar, Saâ€™d bin Abi Waqqaas, Faaximah bint Al-Khaxxaab fi kanneen biroo ummata isaani keessatti namoota kabajamoo fi sadarkaa qaban turan. Warroonni kuni namoota jalqabaa gara Islaamaa dursanii fi waamicha Nabiyyii (SAW) dhugoomsuuf fiiganiidha.

Nabiyyiin (SAW) Daâ€™waa (Waamicha) itti fufuu

Nabiyyiin (SAW) daâ€™waa dhoksaa isaanii itti fufuun maatii fi hiriyyoota dhiyoo irraa namoota ofitti harkisuu dandaâ€™aniiru. Akkasumas, Muslimoonni jalqabaa kunniin nama sharriin isaa nagaha taâ€™uu amananitti daâ€™waa ni godhuu turan. Marsaan jalqabaa daâ€™waa kuni rakkoolee fi ulfaatinnaan kan guuttame ture. Nama amananii fi sharrii isaatirraa nagaha taâ€™an qofa dubbisu. Akka kanatti, tarkaanfin daâ€™waa suuta fi of eeggannoon kan itti fufee ture. Iccitiin (dhoksaan) tarkaanfachuun waan isaan irraa eeggamuuf Muslimoonni Nabiyyii (SAW) irraa barnoota barachuu fi wanta baratan hojii irra oolchuuf haalli garmalee ulfaataa taâ€™e. Yeroo kanatti eenyullee ifatti bahee salaatu fi Qurâ€™aana qaraâ€™uu hin dandaâ€™u. Kanaafu, yoo salaatu barbaadan gara sululaa fi gaarreen Makkaa dhokatanii deemun achitti salaatu turan.

1-Nageenyi namatti dhagahamuu

Marsaa kana keessatti nageenya hawaasa Muslimaa xiqqaa mirkaneessuuf dhoksuu fi iccitiin jiraachu qaba. Inuma yoo isaan hin amaniin namoota hundarra namatti dhiyoo taâ€™an irraayyu of dhoksuun baayâ€™ee barbaachisaadha. Yeroo kanatti ajajni Nabiyyii amanti ofii dhoksuu dirqama akka taâ€™e ifaadha. Nabiyyiin (SAW) Muslimoota garii walitti qabuun garee ijaaraa ture. Gareen kunis dabeessummaa fi sodaaf osoo hin taâ€™in qophaaâ€™innaa fi leenjiif of dhoksuu turan. Nabiyyiin (SAW) sahaabota isaa irraa garee xiqqoo ijaarun jalqabe. Namni humnaa fi qabeenya qabu namni tokko ykn namoonni lama hiyeeyyi taâ€™an yommuu Islaamawan walitti isaan qabuun isa waliin taâ€™u. Innis isaan waliin nyaata ofii qoodaaf. Isaan keessaa namni Qurâ€™aana irraa waa haffazee (sammutti qabatee) nama biraa ni barsiisa. Namoonni haala kanaan walitti qabamuun hariiroo obbolummaa jabeessu fi sagantaa wal barsiisuu uumanii jiru.

Qajeelfamni Nabiyyiin (SAW) hordoftoota isaa barsiisuuf hordofe Qurâ€™aana kabajamaadha. Nabiyyiin (SAW) sahaabota isaa barnoota aqiidaa (amantii), ibaadaa, amalaa, nageenyummaa fi kan biroo barsiisaa tureera. Kanaafi, Qurâ€™aana keessatti aayaata waaâ€™ee nageenya hawaasa fi dhuunfaa eeguu dubbatan arganna. Sababni isaas, wantoota guddinnaaf barbaachisan keessaa miseensa hawaasaa keessatti namoonni dhuunfaa hundi nageenyi itti dhagahamuudha. Keessumayyu hiriirri Islaama irraa ittisuu fi dachii keessatti bakka akka qabatuuf carraaqu, daran nageenyi itti dhagahamuun barbaachisadha. Shakkii hin qabu, sahaabonni nama gara Islaamatti waamu barbaadan ilaalchisee odeefannoo ni funaanu turan. Kunis nageenyaa hawaasa Muslimaa xiqqaa Makkaan keessatti jalqabamee eegsiisu fi mirkaneessuufi. Qurâ€™aana keessatti waaâ€™ee of eeggannoo fi nageenya ilaalchise aayaata lamaan tanniin haa ilaallu:

تْ لِأُخْتِهِۦ قُصِّيهِۖ فَبَصُرَتْ بِهِۦ عَن جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ١١ ۞ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ ٱلْمَرَاضِعَ
فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰٓ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُۥ لَكُمْ وَهُمْ لَهُۥ نَٰصِحُونَ ١٢

â€œ[Haati Muusaa] obboleetti isaatiin ni jette, â€œIsa hordofi.â€• Osoo isaan hin beekin ishiinis fagoo irraa isa ilaalte. [Gara haadhaatti deebiâ€™uun] dura harma hoosistoota irraa isa ni dhoorgine. [Obboleettin isaa], â€œmaatii isa isiniif guddisuu fi gaarii isaaf yaadutti isin qajeelchu?â€• jetteen.â€• Suuratu Al-Qasas 28:11-12

Yeroo nabi Muusaan (aleyh salaam) dhalatu sanitti Firaâ€™awni daaâ€™imman Israaâ€™il ni ajjeesaa ture. Nabii Muusaan haarawa dhalate kuni ajjeecha firaâ€™awna jalaa akka bahuuf Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa haadha isaa saanduqa keessa isa kaaâ€™un galaanatti akka darbitu beeksiisa itti godhe. Haati Muusaas akkuma ajajamte daaâ€™ima ofii saanduqa keessa keette galaanatti darbite. Ergasii garmalee dhiphatte. Rabbiinis ilma ishii akka ishiif deebisu waadaa galee jira. Muusaa harma dubartoota biraa akka hin hoone taasise. Harma haadha isaa malee harma dubartoota biraa hodhu dide. Kanaafi dhumarratti obboleettin isaa **â€œmaatii isa isiniif guddisuu fi gaarii isaaf yaadutti isin qajeelchu?â€• jetteen**. Aaya tanaa fi seena kana wal-qabsiisu wanti barbaanneef barbaachisummaa of eegganoo fi nageenyaa mulâ€™isuufi. Seenaa kanarraa qabxiwwan armaan gadi baranna:

1)-nageeya ilma ishii mirkaneefachuuf haati Muusaa odeefannoo funaanu barbaadde. Obboleetti isaatiin â€œQussiihi (isa hordofii)â€• jetteen. Jechi Arabiffaa quss jedhu hiika â€œhordofuuâ€• fi â€œodeefanno funaanuâ€• of keessatti qabata.

2)-Ammas, haati Muusaa nageenya ilma ishii mirkaneessuuf nama kakkaâ€™uumsa akka ishii qabu ni filatte. Intala ishii filatte. Kunis odeefannoo dhugaa ishiif funaannamu mirkaneessuufi. Obboleettin Muusaas fedhii fi of eegganoo waaâ€™ee obboleessa ishii ilaaluuf ni deemte. Kuni kan agarsiisu namni odeefannoo funaanu nama amanama taâ€™u qaba, yoo dandaâ€™ame akkuma nama isa ergee kakkaâ€™uumsa wal fakkaatu qabaachudha.

3)-Obboleetti Muusaa namuu osoo ishii hin beekin of eegannoon akka deemtu ajajamte. â€œ**Osoo isaan hin beekin ishiinis fagoo irraa isa ilaalte.â€•**

4) Ammas, obboleettin Muusaa odeefannoo funaanun gara haadhaa deebitee bakka inni jiru ishitti beeksisuu qofa osoo hin taâ€™in gara fuunduraatti tarkaanfachuun kaayyoo isaanii galmaan geesse. Kaayyoon kunis: Muusaa gara haadhaatti deebisuudha. Yaali kanaan milkaaâ€™inna guutuu galmaan geesse. Kanaafu, dhoksaa fi of eegganoo waliin odeefannoo funaanu fi kaayyoo ofii galmaan gahuun hojii nama qaruuteti. Kaayyoo ofii osoo galmaan gahuu baataniyyuu odeefanno dhugaa of eegannoon funaanun baayâ€™ee barbaachisadha.

Wanti dagatamu hin qabne keeyyattoonni Qurâ€™aana armaan olii tunniin osoo Nabiyyiin gara Madiinaa hin godaaniin dura bakka nageenyi rakkoo guddaa itti taâ€™e Makkaan keessatti buâ€™an. Siiraan Nabiyyii (SAW) namoota dhuunfaa barsiisuu irraa kaase hanga mootummaa ijaaru gahutti

nageenya mirkaneessun kan guuttameedha. Hoggantoonni Musliimaa yeroo ammaas Muslimootaa fi Islaama badii irraa eeguf hawaasa keessatti nageenya mirkaneessun garmalee isaan irraa eeggama.

Muslimoonni nageenya irratti xiyyeefachuun rukuttaa diinaa tasa isaanitti dhufuu irraa isaan eega. *â€œDiinaa fi nafsee tee yoo beekte, wanti buâ€™aa dirree lolaa dhibba akka sodaattu si taasisu hin jiru. Yoo nafsee tee beektee garuu diina kee hin beekin, dirree lolaa hundatti mooâ€™atamutu si qunnama.*â€•

Nabiyyiin (SAW) mataa ofiitiin gama adda addaatin sahaabota isaa barsiisuuf ni tooâ€™ataa ture. Garee adda addaatti ni qoqqooda. Fakkeenyaf, Faaxima bint Al-Khaxxaabi fi jaarsi ishii Saâ€™iid ibn Zayd garee tokko keessatti Nuâ€™aym ibn Abdullah An-Nahhaam ibn Adiyy waliin turan. Barsiisaan isaan barsiisuuf ramadamee Khabbab ibn al-Aratt ture. Yommuu bakka tokkotti walitti dhufan xiyyeefannoon isaanii guddaan akkamitti Qurâ€™aana akka dubbisan qofa osoo hin taâ€™in Qurâ€™aana qoâ€™achuu, keeyyattota isaa hubachuu, ajajootaa fi dhoowwama isaa barachuu fi hojii irra oolchu ture.

Nabiyyiin (SAW) xumura murtiiwwanii yaada keessa galchuun wantoota hundaa of eeggannoo fi gadi fageenyaan karoorsu turan. Guyyaan daâ€™waa ifatti itti labsuu fagoo akka hin taanee ni hubataa ture. Akkasumas, namoonni baayâ€™een akkuma Islaama keessa seenanii manni Khadiija wal-gahiif namoota hunda keessumeessu akka hin dandeenye ni hubate. Akka hogganaatti hordoftoota waliin iddoo balâ€™aa namoota hunda gahuutti wal qunnamuun ni barbaachisa. Kanaafu, Nabiyyiin (SAW) mana Al-Arqam ibn Abi Al-Arqam bakka wal-gahii dhoksaa Muslimootaaf taâ€™u filate. Bakki wal-gahii garmalee barbaachisadha. Sababni isaas, yeroo hundaa hogganaa fi hordoftoonni wal qunnamuun karaa Muslimoota itti barsiisuu fi leenjisuun marsaa daâ€™waa dhufuuf hoggantoota fi daaâ€™iwwan itti godhuudha.

Akkuma ifa taâ€™u, Nabiyyin (SAW) hordoftoota isaa ergaa Islaamaa akka baadhatanii fi gara fuunduraatti ummata Muslimaatiif hoggantoota akka taâ€™an qopheessaa jira. Osoo Nabiyyiin (SAW) waaâ€™ee ummata isaa gara fuunduraatti dhufaniif hin yaadin ergama qofa geessuu irratti xiyyeefate silaa haala kanaan marsaa jalqabaa irratti dhoksaa fi of eeggannoon hin hojjatu ture. Bakki hundarra gaariin ergaa isaa itti geessu Kaâ€™aba Qureeshonni baayâ€™innaan itti wal-gahan ture. Garuu Nabiyyiin (SAW) marsaa jalqabaa irratti dhoksaa ykn iccitii guutuu filate. Bakka eenyullee hin argine filachuun hordoftoota isaa Qurâ€™aanaa barsiisaa fi hojii ulfaata gara fuunduraatti isaan eeggatuuf qopheessaa ture. Kanaafu, namni ofii fi hawaasa ijaaru barbaada marsaa jalqabaa irratti dhoksaa fi iccitiin deemun ofii fi garee isaa jabeessu dandaâ€™a.

Kitaabban wabii

As-Siiratu Nabawiyyatiâ€“fuula 88-95, Alii Muhammad Sallaabi, Noble Life of The Prophet [English] 1/158-167

Date Created
September 12, 2019
Author
admin